

Daniel Arasse: FESTMÉNYTÖRTÉNETEK

A kötetben olvasható izgalmas képzőművészeti elemzések eredetileg 2003 nyarán hangzottak el a France Culture adóján.

A tán leginkább briliáns elemzés a *Mona Lisáról* szól. E számtalanszor leírt festmény is tartogat meglepetéseket: a szerző beszél a kép és a polihisztor festő térképészeti munkájának kapcsolatáról, s megismertet bennünket a kép háttérében megkomponált összetett szimbólumrendszerről. Megtudjuk, hogy a megrendelő soha nem kapta meg a festményt, mert annyira megtetszett alkotójának, hogy nem tudott megválni tőle.

A legtöbbet elemzett festő Leonardo da Vinci, mintegy főhőse a tanulmányorozatnak. De sokat megtudunk Tiziano, Raffaello, Vermeer, Manet vagy Courbet művészetéről is. Olvasmányos írások ezek, ugyanakkor elmélyült értekezések is egyben a realizmusról, manierizmusról vagy éppen a műalkotások restaurálásáról. A festmények elemzése során Daniel Arasse megtanít bennünket úgy nézni a képeket, hogy varázsuk meglevenedjen és megérintsen.

FESTMÉNYTALÁNYOK

– Egyszerűen csak megpróbálom nézni a képet. Elfelejteti az ikonográfiát. Rájönni, hogyan működik...

– Ez nem művészettörténet.

– Fogalmazzunk úgy, hogy ez nem szokás a művészettörténetben. Ha a művészetnek volt története, és ha még mindig van, az a művészek munkájának köszönhető, és részben annak, ahogyan ők nézték a múlt műveit, ahogyan magukévá alakították őket. Ha nem próbálja megérteni ezt a tekintetet, megtalálni egy régi képben azt, ami a későbbi művész tekintetét magára vonhatta, akkor lemond a művészettörténet egy részéről, épp a legművészibbről. Az *Urbinoi Vénusz* esetében ez annál is sajnálatosabb, mert az *Olympia* hozzájárult a modern festészet születéséhez. És maga, aki művészettörténettel foglalkozik, úgy ítéli meg, hogy ez a kérdés magát nem érinti? Minden további nélkül lemondhat róla, hogy az *Urbinoi Vénusz* kivételes utóéletével foglalkozzék? Pedig része annak, amit maga a festmény „kritikai fogadtatásának” nevez, még akkor is, ha egy festő elemezte, és nem egy író.

– Akárhogy is, Manet nekem ad igazat. Ő is egy pin-upot látott a képen, vagy ha magának jobban tetszik, egy kurtizánt, hiszen egy kuncsaftját váró prostituáltat csinált belőle...

– Már megint az ikonográfia! De hát nézzen oda a képre! Én a kompozícióról, a térvizonyokról, az alakok és a háttér, a nézők és a szereplők közötti kapcsolatról beszélek!

– Erről már mindent elmondtak.

– Biztos benne?

Daniel Arasse (1944–2003) az EHESS (École des Hautes Etudes en Sciences Sociales: Társadalomtudományi Felsőfokú Iskola) művészettörténeti és elméleti kutatócsoportjának vezetője volt.

Giorgio Agamben: A PROFÁN DICSÉRETE

„A profán fertőző. Egyetlen érintés elég ahhoz, hogy megtörje a varázst, és visszahelyezze a használatba azt, amit a szent elkülönített és kővé dermedtett.”

„A profanáció azt jelenti, hogy megteremtjük a hanyagság e speciális formájának lehetőségét, amely figyelmen kívül hagyja a szent és a profán különválasztását. Sőt, talán nem is hagyja figyelmen kívül, inkább csak sajátos módon próbálja használni.” Sajátos módon, mint például a játék, és nem is egyszerűen a játék, hanem a cselekvő játék (ludus) a rítus, a szójáték (jocus) pedig a mítosz paródiájaként.

„Itt azonban nem elhanyagolásról vagy gondatlanságról van szó, hiszen a figyelem egyetlen formája sem állhatja ki az összehasonlítást a játszó gyermek odafigyelésével, hanem a használat egy új formájáról, melyet a gyermekek és a filozófusok tanítanak az emberiségnek.”

Giorgio Agamben mondatainak szépsége és lenyűgöző sokrétegűsége különös csemege azok számára, akiknek a filozofálás, ha csemege is, de mindennapi csemege. Szakértő filozófusok számára pedig egyszerűen megkerülhetetlen.

A szerző világszerte elismert filozófus. Ez az első magyarul megjelent kötete.

.....

David McCandless:

AZ INFORMÁCIÓ GYÖNYÖRŰ. INFOGRAFIKA

Az *Információ gyönyörű* egyedülálló könyv, amely új nézőpontból tekint a modern információs korszakra. Segíti olvasóit annak megértésében, hogy mi értelme is van annak a számtalan statisztikának és véletlenszerű ténynek, melyekkel folyamatosan bombáznak bennünket. David McCandless grafikonok, táblázatok és illusztrációk segítségével kreatívan jeleníti meg világunk meglepő kapcsolatait és lenyűgöző adatait, amelyek a legélvezetesebb bűnös örömoctől kezdve egészen az internetes keresőszavakig feltérképezik a Földet.

„Veszélyes az asztalodon hagyni egy ilyen könyvet, ha valami munkád van. A látvány teljesen magába szív, az éles kérdések – melyeket megkísérelnek megválaszolni – és az a határfok, mellyel a szerteágazó összehasonlítások egyetlen oldalon összpontosulnak – ettől teljesen horogra lehet akadni.”

www.omnivoracious.com

Xavier Rubert de Ventós: MINEK FILOZOFÁLNI?

„Gyakran megtörténik, hogy amint közelítünk valamihez, az elhomályosul, élettelené válik: mintha mindannyian valamiféle elméleti távollátásban szenvednénk. A bennünket kevésbé érdeklő dolgokkal kapcsolatban majdnem mindig az az érzésünk, hogy már tudjuk, miről is van szó, és simán elintézzük az első, kezünk ügyébe akadó közhellyel, de ha igazából elkezdünk szeretni valakit vagy valamit, akkor megérezzük a vele kapcsolatos ismereteink határát. »Aki mindent ért – mondta egy kínai bölcs –, az rosszul van informálva.« Ez tehát a témánk, amit négy részre tagolok. Az elsőben (1) elmagyarázom, honnan származik az a szükségletünk, hogy mindent tisztán lássunk; utána (2) pontosan ezzel a görcsös szükségletünkkel szemben határozom meg a filozófiai kedvet vagy viselkedést. (3) Majd megmutatom, mikor jelenik meg annak a lehetősége, hogy azt hisszük, minden olyan világos, mint a nap; és végül (4) azt is, hogyan születik meg a filozófia, amikor az ember elkezd kételkedni ebben a feltételezett tisztánlátásban.”

Bármily meglepő, azért filozofálunk, mert intellektuális reflexeink túl spekulatívak, mert amikor nem filozofálunk, közhelyekkel reagálunk, amelyek ugyan hasznosak, sőt kellemesek, de ha a körülmények megváltoznak, használhatatlanok. A körülmények pedig így vagy úgy rendszeresen megváltoznak.

Xavier Rubert de Ventós (Barcelona, 1939) filozófus, politikus és egyetemi tanár. A jogi kar elvégzése után esztétikából doktorált. Barcelonában él és tanít, de meghívott előadóként Latin-Amerikában is oktat. Politikusként 1985 és 1994 között az Európai Parlament képviselője volt. Munkássága kiterjed az esztétikára, kultúrtörténetre, filozófiára, és politikai témákra is.

.....

Jan Bor–Errit Petersma (szerk.):

KÉPES FILOZÓFIATÖRTÉNET – A GONDOLAT KÉPZELŐEREJE

Ha a filozófia történetét egy racionális világkép örökös újrarájzolásaként értelmezzük, akkor azt is feltételezzük, hogy a világot gondolati úton csakis képzelőerővel rekonstruálhatjuk. Ezért a cím. A filozófiát magát pedig mindig egy meghatározott kor keretei között gyakorolták, így a gondolkodók saját koruk saját közegében feltett kérdéseire válaszoltak. Tehát minden korszak nyoma ott van – a filozófusok által közvetítetten – az épp aktuális világképünkön is. Egy-egy gondolkodó korának sajátosságait épp olyan közvetlenül tapasztalta meg, ahogyan a kor levegőjét lélegezte be. Mondhatjuk minden filozófia képet rajzolt saját koráról. Ezért az a különös és gazdag képanyag, amely a szerzők mondandóját illusztrálja és paradox módon még a jelenben való eligazodást is segíti.

John Carroll: JÉZUS, A LÉTEZŐ*Heller Ágnes előszavával*

Jézus a nyugati világ szellemi atyja. Milyen ember lehetett ő valójában? Vajon megállná helyét a modern világban, melyet megrendített az értelmi zűrzavar?

Az egyházak főként azt sugalmazták róla, hogy Jézus gondoskodó, vigaszt nyújtó, jámbor és alázatos, ő a gyengék barátja. Ő a Jó Pásztor, aki a bűnről és a megbocsátásról prédikál. Ő az Úr és a Megváltó.

Az egyházi Jézus azonban távolról sem képmása annak az egzisztenciális hősnek, akiről az első és leghitelesebb életírója, Márk beszámolt. Márk Jézusa magányos és nyughatatlan, misztikus idegen. Küldetése homályos és érthetetlen. Minden próbálkozása kudarcra van ítélve. Végül nem marad számára se Isten, se hű követő – csak a keresztre feszítés gyötrelmei, az élet betetőzése egy kolosszális halálsikolyban. Története feltámadás nélkül ér véget. Utána csak egy üres sír és három megfélemlített asszony marad.

A Létező Jézus napjaink emberéhez szól.

Nem ontja a doktrínákat, a bűn hidegen hagyja, a túlvilági élet sem foglalkoztatja. Rejtélyes gesztusaival, melyek nyomasztó belső élményeiből fakadnak, arra ösztönzi az olvasót, hogy lépjen az ő helyébe. Ő jelölte ki mindannyiunk lényegi kérdését, a „Ki vagyok én”-t. Az egyén öntudatában a valóság látszatként jelenik meg, e legbelsőbb énünk mélységének tükréeként. A Létező Jézus a Nyugat legjelentősebb tanítója, aki mestere a létezés természetéről szóló tudásnak. E könyv témája az ő története, az, hogy mit is mondhatott valójában.

John Carroll a melbourne-i La Trobe Egyetem szociológiai professzora.

.....

Kerékgyártó Béla (szerk.): BERLIN ÁTVÁLTOZÁSAI

Berlin manapság Európa egyik legizgalmasabb városa, modern története pedig kínálja a modellszerű és többszempontú megközelítést.

Mint későn, ám annál nagyobb lendülettel és igényekkel modernizáló város, gyors és nagyarányú változásaival, politikai, kulturális és városépítészeti fordulataival sok tekintetben megtestesíti a modern kor szinte minden jellemzőjét és problémáját. Berlin – pozitív és negatív értelemben egyaránt – laboratóriuma volt és maradt az egymásnak feszülő elvek és törekvések vitájának: a változások, sőt átváltozások sora kínálja az eszmék és megvalósulások sikereinek, kudarcainak vagy akár kisiklásainak elemzését.

A fiatal építészek, művészettörténészek, esztéták és germanisták írásai Berlin 19. és 20. századi városfejlődésének, építészetének és kultúrájának egy-egy fontos metszetét mutatják be. Bár nem lehetett és nem is volt cél egy átfogó történet összeállítása, a tanulmánykötet egésze sokoldalú képet rajzol a városról.